

FIGYELMEZTETÉS
A
MISKOLCZI TAKARÉKPÉNZTÁR
JÓTÉKONYSÁGÁRA

ÍRTA:
SZEMERE BERTALAN

A NÉP SZÁMÁRA KIADJA A TAKARÉKPÉNZTÁR.

1847.

MISKOLCZON, NYOMTATVA TÓTH LAJOS BETŰIVEL

*A te ifjúságodban, ha semmit nem takarítottál
meg, miképpen találod azt meg a te vénségedben.*

Sirák. XXV: 5.

Alig van a föld'hátán édes Magyar hazánknál Istentől jobban megáldott ország, és még is mindenütt szükséggel és szegénységgel találkozunk határai közt, kivált pedig azon alsóbb néposztálynál, mely földművelésből, napszámból és tiszti kisebb vagy cselédi bérből él. A mezői földművelőt csak egy szerencsétlenség, például szűk termés vagy marha-dög érje, már mindjárt a végromlás' szélére jutott, – hogy magán segítsen, kénytelen házáat, vagy földjét, vagy szőlőjét, vagy zöldségvetését, vagy marháit vesztegetett áron eladni, avagy uzsorásoktól igazságtalan nagy kamatra venni föl pénzt. A munkás napszámos csak néhány hétig betegeskedjék dologidőben, vagy a cseléd essék ki szolgálatából bármi rövid időre, – hogy éhen meg ne haljon, kénytelen a házat eladni feje s övéinek feje felől, vagy bútorait és ruháit, mikkel testét fedezte. Valóban szomorú képe ez földművelőink, napszámosaink és cselédeink' árva helyzetének!

És vajon mi oka e keserves állapotnak? Legfőbb oka az, hogy nálunk az emberek nem eléggé szorgalmasok, de még kevésbé előrelátóak és takarékosak. Annak pedig, hogy nem eléggé gazdálkodók és takarékosak, egyik oka az, mivel az életben ez oly igen szükséges nemes tulajdonnak, t. i. a takarékoságnak ébresztésére bölcs intézetek hiányoztak. A megtakarításra kedvet a nép nem érzett, mert a' szegény ember egyszerre csak keveset, talán egy pár forintot takaríthat meg, és kiadhatta-e azt mindig biztosan? Nem volt-e rá elég példa, hogy mivel az együgyű földművelő, vagy cseléd a törvényeket nem értette, vagy talán az írást sem ismerte, megcsalták, s pénze vagy odaveszett, vagy csak hosszas fáradság és sok költség után juthatott hozzá. Inkább tehát ládájában őrizte apró szerzeményekjét a becsületes földműves, napszámos vagy cseléd, ámbár az kárával esett, mert a heverő pénz nem gyümölcsözik. De azért is vonakodott eddig azt kamatra kiadni, mivel a szegény embernek a maga kevés takarékéra minden Isten adta áldott nap szüksége lehet; úgy, de hol van olyan egyes ember ki azon föltétel alatt vegyen fel pénzt, még pedig bármely kis összeget, hogy azt, bármikor kívántatik, minden nap kész, és pedig kamatostól kész visszafizetni? Láttuk például annak is, hogy régi tisztek és cselédek esztendőkön vagy hónapokon keresztül nem szedték ki béreiket, hagyván azokat a gazda kezében többre és többre szaporodni, és némely szívtelen gazda vagy eltagadja a megszolgált bért, vagy igazságtalan lefogásokkal megcsonkítja. Nem csoda tehát, ha efféle példák a népben a takarékoság és mi ezzel együtt jár, a mértéketlenség' kedvét előlik, és nem, hogy keresményétől más fossza meg, inkább maga pazarolja el.

De ha menthető is e körülményekben az ilyen gondatlan vesztegetés, előre nem gondoskodó életmód, mit fogtok csinálni, mint fogtok segíteni magatokon, ha a szükség, a betegség' súlyos napjai megérkeznek? A múlt szenvedések ellen már nincs segedelem, de a jövőben lebető csapások' ellenében, titeket ti földművelők, napszámosok és cselédek, sőt általában mind azokat kik munka és bér után éltek, íme figyelmeztetünk a 'Takarékpénztár' gyönyörű és jótékony intézetére, mely olyan jó és hasznos a népre nézve, mint Istennek nyári esője, a mely pénz itt megfordul azon áldás van, mert azt a szorongalom szerezte, és a mértéketlenség takarította meg.

Ha azt kérdenék tőlünk, hogy a Takarékpénztárnak egy becsületes, előre gondoskodó, józan életű ember miképpen s hányféleképpen veheti hasznát, két gazda-ember' esetét rajzolnánk le, kik mindketten Miskolcz' vidékén laknak. Azóta történt ez, mióta Miskolczon a Takarékpénztár fennáll.

Csak keresztneveiket írjuk ki, hogy minden rá ne ismerjen, mivel az egyik már bánja és szégyenli tettét. Egyiket Istvánnak, másikat Balázsnak hívják. Istvánnak a helybeli pap, egy

okos és jó szívu férfi, megmagyarázta a takarékpénztár' hasznait, s tanácsa szívében, mint mag a jó földben megfogantatott; ellenben Balázs, mivel bíró már háromszor volt, okosabbnak tartotta magát másoknál, gyanakodó természetű is volt, s így nem lehetett fejből kiverni, hogy ezen intézetbe a szegény ember' pénzét csak beédesgetik, azután ott vesz. Sőt még másokat is elbolondított. De íme csak egy esztendő óta áll fenn a Takarékpénztár, s a mint egy részről István' okos hite megjutalmaztatott, úgy más részről bezzeg keservesen megadta árát Balázs annak, hogy az okosok' tanácsát elbizakodott szívvvel megvetette.

Halljuk tehát hogy jártak ők!

István és Balázs 1845-ik évben, Húsvétkor, adósak voltak száz-száz ezüst forinttal. E pénzt gazdasági termékeikből kellett kicsinálniuk. Láttuk a szerződést, miszerint ha 1846-ban, március 1-én nem fizetnek, perrel és bírói végrehajtással fog rajtok az adósság megvételni [behajtani]. Tudni kell még azt is, hogy István és Balázs osztatlan testvérek voltak, kik a gazdálkodást közösen folytatták ugyan, de külön telken lakván, a jövedelmen is mindjárt osztottak. E szerint ők az életet [mezőgazdasági termények: zöldség, gyümölcs, hüvelyesek stb.] vagy marhát mindig együtt vitték a vásárra, azonban mihelyt eladták, árát tüstént felezték.

Az első eladásból jutott húsz-húsz forint. István egyenesen ment a takarékpénztárba, s ott kamatra adta; – Balázs haza vitt 18-at, 2-tőt nem tudni, hogy hogyan, útközben elvesztett.

A második eladásból jutott ötven-ötven forint. István egyenesen ment a takarékpénztárba, s ott kamatra adta; – Balázs haza vitt 45-öt de ötöt, örömeiben a jó vásár miatt, elköltött, ivásba elegyedvén. István is alkalmasint bele vegyült volna, de már nem volt kezénél a pénz, ez mentette meg.

A harmadik eladásból csak két-két forint jutott. István egyenesen ment a Takarékpénztárba, s ott e csekélységet is kamatra adta; – Balázs, haragjában a rossz vásár miatt, úgy is oly csekélység, elköltötte, – pedig Balázs különben nem volt pazarló.

A negyedik eladásból jutott egynek 60 fr. [forint] István egyenesen ment a Takarékpénztárba, s ott kamatra adta; – Balázs mind haza vitte a magáét, hanem otthon elloptak tőle 19 forintot.

E szerint jutott egynek 132 e. f. [egység forint], s ez összeg István részére, az eladás' napjától fogva már mintegy negyedév óta kamatozott is; míg ellenben Balásznak csak 100 e. forintja volt meg, és az is otthon kamatozatlanul hevert. Ezen felül az István' pénze, a megveháznál, nagy vasládában őriztetett, az ajtó előtt hajdú áll őrt; ellenben Balázsé otthon faszekrényben volt, mely megéghet, ha a ház meggyúl, és vagy idegen tolvaj, vagy a mi veszedelmes!) házi tolvaj el is lophatja.

Balászt az bántotta leginkább, hogy István pénze folyvást kamatozik, az övé ellenben biztos helyen sincs, s haszontalanul is hever. Minthogy tehát még két hónap volt hátra Mártiusig [márciusig], s néha-néha beszélgetés közben István szemére lobbantotta, hogy az ő pénze szép hasznot hajt, elhatározta magában szinte kiadni kamatra, de nem a Takarékpénztárba. Kínálta főnek fának, azonban ily rövid időre senkinek nem kellett, míg nem végre egy kovács kivette.

Történt az alatt, hogy valami apai tartozás iránt, mely húsz e. [egység, egész] forintra ment, megidéztek őket véletlenül. István, hogy a perköltségtől megkímélje magát, bement Miskolcra, s a Takarékpénztárból kivén [kivett] 10 e. forintot, illetőségét lefizette, ellenben Balázs hiába kérvén vissza a kovácstól 10 fto, kénytelen volt több juhot olcsón elpredálni, csak hogy a pénzt kicsinálhassa [előteremtse]. – Később a faluban két kertecskét bocsátottak áruba, egyik az István' másik a Balázs' telkének végében esett; István még aznap kibozván 22 e. forintot a Takarékpénztárból, megvette egyiket, Balásznak volt ugyan 100 ftja, de ki

volt adva két hónapra, 5 jubait már nem akarván vesztegetve eladni, egyéb eladni való pedig nem lévén, szomorúan nézte mint vette meg más azon kertet, mely házáat egészen megszerpítette s melynek ő hasznát vette volna.

Midőn végre Mártius' 1-je elérkezett, István bement a Takarékpénztárba, s még bent lévő 100 e. forintját minden kamatostól tüstént kikapván [kivette], azzal bitelezőjét kielégítette, – volt tehát juha is, – kertje is, – kamat pénze is, öt hónapra eső, – adósságát pedig letisztázta, és e hosszú idő alatt sem nem rettegett, hogy pénze elvesz vagy ellopatik, sem ügyvéd és bíró után nem kellett futkosnia, hanem azon idejét egyéb hasznos foglalatosságban töltötte, egészen csendes és vidám lélekkel. – Ellenben Balázsnak juha megfogyott, – kertet nem vett, – 32 forintja, mit részint elvittek, részint elivott, tőkéstől oda van, – a megmaradt 100. forintért kamatot csak két hónap után kaphat, míg István öt hónapért húz, és adósságát sem tisztázta le. Hogy hogy? Úgy, hogy a kovács a kirendelt határnapra nem fizetett, s míg Balázs hétről hétre futkosott szolgabíróhoz s alispánhoz, addig más oldalról őt a 100 forintért perbe idézték, s elmarasztalván a kötbérben (vinculum – akadály, béklyó) is, 126 ezüst forint adósságában marháit mind elárverezték, melyeket ő 250 e. forintért sem adott volna. Csak később tudott ő a kovácson 80 e. forintot mégvétetni, minthogy vagyonaiból több ki nem telt. És mennyi időt mulasztott el biába, és mennyi rettegést és aggodalmat kiállott, – hát ha még István nemeslelkűleg utóbb meg nem segítette volna! De István nemcsak takarékos, hanem jótévő ember is, mert csak annak van módjában lenni jótévőnek, ki takarékos.

De azóta nincs ember, ki a Takarékpénztárak' alkotóit Balázs gazdánál buzgóbban áldaná. Isten szentelje őt meg mindenha!

És így fogja ez intézetet áldani minden, ki fáradságot vesz azt értelmesen megmagyaráztatni magának. Akkor fogja ált látni kivált a kevésb [kevesebb] vagyonú ember, életének viszontagságos folyamában mi sok hasznát veheti ennek.

Példának okáért:

Mibelyt a földművelő, napszámos vagy cseléd, avagy bárki kevés pénzecskét összetakarított, ha az csak egy ezüst forintka is, tüstént beadhatja a Takarékpénztárba, és attól kamatot is húz. A betevőnek nyugtatóul kis könyvet adnak, melybe a betétei föl van írva. S valahányszor valamit az ember megtakarított azt mindig beteheti, mely azonban egy e. forintnál kevesebb nem lehet, s az új betétei mindig szinte beíratik a kis könyvbe. De mi fő jó ez intézetben a szegény emberre nézve? Az, hogy a mint mindennap beteheti szerzelékét, azt a szerint a mint szüksége kívánja, naponkint ki is veheti, sőt kivetheti részenként is, mibelyt kis könyvét előmutatja. Betettem; például, tegnap 20 forintot, ma azonban gyermekem megbetegszik, költség kell, tehát kiveszek 10 forintot, holnap valami jutányos vásárlást tehetek, kiveszem mind. Ha kamatozni egyes embernek adtam volna, az bezzeg a határnap előtt [előtt] nem tartoznék visszafizetni egy fillért sem.

Továbbá:

Ha valaki Miskolcra életet, takarmányt, fát, apró marhát, borjút, gyümölcsöt vagy egyebet visz s a pénzre nincs rögtön szüksége, közel van a Vármegyeház, abban van a Takarékpénztár, tehát addig míg rászorulna, ott kamatra beadja. Miért ne adná? Hiszen mibelyt szüksége lesz rá, tüstént, nyomban kivetheti. Valóban, kimondhatatlan haszon ez a szegény emberre nézve, ki soha nem tudhatja mikor szorulhat meg! Pénzecskéjét sem el nem lophatják, őr áll a vas ajtó előtt, sem másképen nem veszhet el, mert a tekintetes Vármegye' felvigyázása alatt van, s biztosítékuul némely jó lelkű urak harmincz ezer ezüst forintot raktak össze. Ki ide adja kamatra pénzét, az csendesen alhatik, nincs sem ügyvédre sem bíróra szüksége, pénzét per nélkül s akármikor fölveheti!

Továbbá:

Ha nincs a betett pénzre szükségem, ott hagyhatom biztvást a Takarékpénztárban, mindig kamatozik. És ha fél évig nem vettem ki a kamatot, a kamat is tőkévé válván [vállik], ekképpen a kamattól is húzom a kamatot. Ellenben aki egyesembernek kölcsönzi ki pénzét, e jótéteményben sem részesül, mert egyesember a kamatnak kamatját nem tartozik fizetni.

Továbbá:

Ha a mezői gazdák, mesteremberek, jegyzők, iskolamesterek, mesterlegények, kisebb bérű tiszték, napszámosok, s mindenféle cselédek, kik csak apródonként tebetnek szert afféle megtakarított csekély pénzecskére, ezt kamatoztatni, gyümölcsöztetni akarják, másképp biztosan és körülményeikhez képest czélszerűen nem eszközölhetik mintha a Takarékpénztárba adják. Mert csekély összeget ki vesz föl? S kérdés, nem vész-e el? De ha kiadható is, s ha el nem vész is, vajjon fölveheti-e minden órában, mint a Takarékpénztárból? Bizonyosan nem. Pedig a szegény, a szűk erszényű ember vagy ki nem adhatja néhány forintkáját, vagy csak úgy adhatja ki, hogy mely órában a szükség beköszönt, s az véletlenül köszönt be, ugyan abban pénzéhez is nyúlhasson. – De még azért is jó a Takarékpénztár, mivel biztosítja az embert ön maga ellen; ha körülünk van a pénz, könnyen elvesztegetjük, de ha beadtuk, nem lévén nálunk nem költjük el oly könnyelműen, sem itatra, sem más hiába valóságokra.

Itten két igaz történetet nem hallgathatunk el. Miskolczon történt mindenik.

A felföldről tavaly egy becsületes szülőktől származott német szobaleányzó jött e városba szolgálni. Azt hitte a jó leány, hogy itt majd többet érdemelhet, mint szülőföldén, mert az alföldet áldottabb helynek tartják a felföldiek. Oda fel már el is volt jegyezve, de csak 15 tallérja lévén, még azt akarta 20-ra kipótolni, s főkép azért jött le szolgálni. Azonban bármint őrizgette 15 tallérkáját a jó leányzó, egy elszökött cselédtársának sikerült belőle hármat ellopni. Ekkor ő megjedvén urának adta ált a többit kamatra, – de lelketlen gazdája sok ideig még írást sem adott neki, s midőn szolgabíró eleibe került a panasz, az különböző álnok ráfogásokkal terhelvén őt, előbb elbocsátotta házától, s ekkor kénytelen volt ugyan adni írást magáról, de mit ért? Csőd alá kerülvén a megbukott házi úr, a szerencsétlen leányzónak alkalmasint odaveszett egész becsületes keresménye. Most ismét szolgál szegény, s azóta minden forintját behozza a Takarékpénztárba, –de egy pár esztendő beletelik, míg 20 tallért gyűjt és míg jegyesével összekelhet.

A másik történet egy mesterlegénnyel. Józsefnek hívják. Őt jó anyával áldotta meg az Isten, mert bár szegény volt maga, fiját mesterségre küldé s fizetvén érette a maga szegénységéből, 3 év alatt felszabadult. De nem is költött rossz gyermekre, mert Józsefből szorgalmas, józan, takarékos, engedelmes ifjú lett. S József már legény volt midőn anyjának háza leégvén, azt csak olyan adósságból építtethette fel, hogy ha egy év múlva nem fizeti le, háza elfoglaltalak. József feltette magában, hogy éjjel nappal dolgozik anyja' adósságának lerovására, s így hálálja meg mit az érette tett anyai szeretetében. József, amint látnivaló, vallásos ifjú volt, ő szerette és tisztelte anyját, és szívében élt a hálás érzélem. S minthogy gazdája is valamennyi legényei között legjobban kedvelte, ez a vásárokon szívesen eladogatta mind amit ő éjjelenként a maga hasznára megkésztetett. Egy hosszú esztendő után végre csak néhány forint hiányzott a száz forintból, s József örült és méltán örült, hogy öreg anyját tisztességes hajlékában megtarthatja. Mestere ugyan mondogatta neki, hogy amit keres mindig tevegesse [tegye] be a Takarékpénztárba, s azóta a buzdandott kamattal együtt már meg volna mind a 100 forint, de József kissé fukar, bizodalmatlan volt, azt hitte, csak úgy van pénze jó helyen, ha magánál tartja, azt hitte aki dolgozik az már mindent teljesített. Történik azonban, hogy József, a különben józan életű József, egy multságba vetődik, s ott a költésbe annyira belevegyül, a rossz lelki pájtások

annyira megcsalják az ilyenekben járatlant, hogy a 90 forintból alig maradt néhány húszasa. Néhány nap múlva a házikót elvették jó anyjától. József sírt, kezeit tördelte, mert ő jó fiú volt, de anyjának azért csak nem lett többé háza. Ekkor mondta neki mestere amaz arany szavakat: **József fiam! Keresni mesterség, de a keresményt jól megőrizni és okosan gyümölcsöztetni, még nagyobb mesterség. Pénzedet vidd a Takarékpénztárba, az ott kamatozik is, biztos helyen is van, mind idegen tolvajok, mind saját gyarlóságunk ellen!** Nem de ez bölcs beszéd volt? Igen, s az aki ezt tanácslá, egy a legértelmesebb s belátóbb emberek közül az egész népes városban, – mint a sz. [szent] írás parancsolja, megpróbál mindent, s a mi jó azt követi.

Továbbá a Takarékpénztár' jótékony hasznai közé tartozik: ha valaki árvák' gyámja, vagy olyan pénz van nála letéve miről felelni köteles, legbiztosabb ösvényt választ ha a Takarékpénztárba adja be, hol az biztosan és folyvást kamatozva kezeltetik. Pedig a megye' sok községekben vannak ilyen árvapénzek, melyekről a gyámok és az előjárók felelni tartozván, okosan tennék, ha ide mint legbiztosabb helyre adnák be, s annyival inkább, mivel a községek előjárók a törvényeket jól nem tudván, az ilyen pénzek' kezelésében könnyen megbotolhatnak, úgy hogy a botlást gyermekeik is sírva fogják emlegetni. Az özvegy asszonyok is figyelmeztetnek a pénz' biztos kiadásának e módjára, mint akik legkönnyebben lesznek a csaló emberek' áldozatává.

Továbbá:

Ha az előre gondoskodó szülő szeretett gyermekeinek, vagy egy jóltevő a maga rokonainak, avagy másoknak sorsát és jóllétét biztosítani akarja, kevesebb vagy több forintot a Takarékpénztárba bead, s a kamat mindig a tőkéhez csatoltatván sok esztendőön keresztül, midőn a gyermek felnő, szép összegecskét talál magának. Öreg vagy beteg napjaikra ekképpen szaporíthatják a szolgálak és cselédek és mások is meglehetőssz összegre azon félretevegetett pénzecskéit, melyet apródonként megtakarítgatván, a Takarékpénztárba adogattak be. Ez intézet nem nyereszkeskedni akar más ember' pénzén, ez nem vállalt magára más kötelességet, mint híven sáfárkodni a mások által becsületére és szent hitelére bízott pénzzel.

De a Takarékpénztár nem csak vesz ált pénzt, hanem ad is ki, kisebb és nagyobb összegeket, s nem csak fekvő ingatlan javakra, hanem zálogul adott más drágaságokra is, azon szabályok' föltétele alatt, melyek a Helytartó Tanács és vármegye által helyben hagyott alapszabályaiban megírva találhatnak. És lehelő, miképpen nemsokára elkövetkezik ama szerencsés idő is, melyben a Takarékpénztár roppant pénzüsszeggel rendelkezhetvén, eszköz és segedelem leendhet az úrbéri örök megváltásban, midőn az úrbéri adózás alatt lévő föld, bírja azt akár nemes, akár nemtelen, szabad földdé lesz, úgy a földes úr, mint a jobbágy s az egész édes hazának közjávára.

E szerint előadván röviden a Takarékpénztár hasznait, azaz hasznainak s jótékonyosságának csak azon oldalát, mely a szegényebb sorsunkat különösen érdekli, kik a szükségétől egyedül a takarékoság által szabadulhatnak meg, íme figyelmeztetünk titeket földművelők, napszámosok, cselédek, és általában mindazokat, kik munka és bér után éltek, hogy a Miskolczi Takarékpénztár, 1845-ik esztendő május 1-ső napjától azért áll nyitva főképen, hogy a becsületes munkásember takaréknak, 1-től akárbány ezer ezüst forintig, legyen az biztos lerakó helye, hol a lerakott pénz folyvást kamatozik, sőt még a kamat is kamatozik; hol azt az intézet akármeddig megtartja, ellenben a betevő akármedly szempillantásban, kamataival együtt, sőt részenként is felveheti. Akinek nincs több pénze mint, szüksége, és így mindennap előállhat az eset hogy megtakarított pénzecskéjéhez kell nyúlni; akinek háza nem boltozott, és így pénzecskéje béghet, akinek nincs biztos helye hol szerzelék filléreit biztosan tarthassa; – aki a csaló adósok veszélyeinek nem akarja magát kiténni; – aki

a törvényt nem értvén jól, saját tudatlanságának avagy rossz tanácsadók' és hamis lelki ügyvédek álnokságának áldozata nem akar lenni; pénztét legbiztosabban a Takarékpénztárba teheti, hol az jó lelki elkelő és gazdag férfiak' kezelése alatt folyvást gyümölcsözik, semmi gondot nem okozván a betevőnek azon kívül hogy beteszi, és amikor eszébe jut, kivesszi.

Figyelmeztetünk általában minden emberbarátokat, különösen azokat, kik állásaiknál fogva a' néppel érintkezésben vannak, s azt a mi jó és hasznos, vele megkedveltetni tudják is, akarják is. Figyelmeztetjük a földesurakat, és legkülönöbben a' tisztviselőket, s a papokat, mint akiknek kötelessége a népet boldogítani, hogy a Takarékpénztárnak, e jótékony intézetnek ismeretét terjesszék, a tisztviselők körlevelek, biztatások, tanácsadások által, a tisztelendő egyházak pedig magány és papi oktatásaik' tárgyául választván, s buzdítván az embereket, azok magok hasznáért, a betételekre. Kiszámíthatatlanok ez intézetnek hasznai úgy a népre, mint a nemzetre s az összes hazára nézve. A' szorgalom hiába szerez, ha a takarékosság nem őrzi meg. Ki a bő időben nem takarítgat, azt minden csapás könnyen koldus botra juttatja, pedig a szegénység kútforrása sok bűnnek. Aki megkezdte a takarítást, az azt folytatni is fogja, ha kikölsönzésére biztos helyet ismer. És természetes, hogy aki megtakarít, csak annak van, s akinek van, csak az fizethet földesurának, papjának, és a közhasznának. A takarékosság' eszméje egy a rendével; ha a takarékos emberek' számát szaporítjuk, a rend öregbedik, kevesli lesz a' bűn, ritkább a per, a nép gazdagabb, azért a szülők képesek lesznek jobban neveltetni gyermekeiket, s a nevelés szelídíti az erkölcsöket. Ekkor fog elkezdődni az arany kor, mely még nem múlt el, hanem csak eljövendő! De más részről, a Takarékpénztár hasonló a tengerhez; mint ez összegyűjti magába a vizeket, úgy az a tőkepénzeket, s így csak ekképpen lehetséges nagyobb kikölsönzések által elősegíteni a mezői gazdaságnak, iparnak, kereskedésnek mind azon ágait, melyek hervadozni kezdtek, nyújtván segédelmet a megszorult földművelőnek, a gyámoknak, kereskedőnek közhasznú vállalatiban.... Nem akarunk hosszan értekezni róla, elég legyen jótékonyosságának bizonyosságául azt kimondani: hogy Európában összesen ezerszázhatvan Takarékpénztár áll fenn, melyekbe négyszázkilenczvenöt millió ezüst forint van betéve, melynek csak évenkénti kamatja 20 millió forint. És ez a föld' legnagyobb kincse nem az által hogy sok, hanem az által hogy e sok kincs, a rendnek és becsületes takarékoszágnak eredménye.